

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 402

Polityka ekonomiczna

Redaktorzy naukowi
Jerzy Sokołowski
Arkadiusz Żabiński

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2015

Redakcja wydawnicza: Agnieszka Flasińska
Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz
Korekta: Marcin Orszulak
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa
www.pracnaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2015

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-534-6

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
ul. Komandorska 118/120 53-345 Wrocław
tel./fax 71 36 80 602; e-mail:econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Piotr Adamczewski: Informatyczne wspomaganie organizacji sieciowych...	11
Franciszek Adamczuk: Górnoślązki Związek Sześciu Miast (GZSM) – sieciowy produkt regionalny na pograniczu polsko-niemieckim.....	20
Grażyna Adamczyk-Łojewska, Adam Bujarkiewicz: Wieloczynnikowa metoda oceny przekształceń w strukturze przestrzennej gospodarki Polski.....	30
Wioletta Bieńkowska-Gołasa: The ways of acquiring investors by self-government authorities exemplified by the Mazowieckie Voivodeship.....	40
Małgorzata Bogusz, Marcin Tomaszewski: Wykorzystanie środków pomocowych UE na rozwój przedsiębiorczości w ramach PROW 2007–2013..	50
Magdalena Czulowska, Marcin Żekało: Regionalne zróżnicowanie efektów produkcyjnych i ekonomicznych w wyspecjalizowanych gospodarstwach mlecznych.....	60
Ireneusz Dąbrowski, Zbigniew Staniek: Property rights in the process of privatization of the Polish energy sector.....	70
Monika Fabińska: Klastry w nowej perspektywie programowej 2014–2020	84
Aleksander Grzelak: Procesy reprodukcji majątku a poziom dopłat do działalności operacyjnej i inwestycyjnej w gospodarstwach rolnych prowadzących rachunkowość rolną (FADN).....	95
Ewa Gwardzińska: Zmiany w strukturze rynku usług pośrednictwa celnego w Polsce.....	104
Tomasz Holecki, Karolina Sobczyk, Magdalena Syrkiewicz-Świtała, Michał Wróblewski, Katarzyna Lar: Usługa zdrowotna jako narzędzie budowania przewagi konkurencyjnej.....	114
Katarzyna Anna Jabłońska: Klastry energetyczne jako narzędzie wspierania rozwoju nowoczesnych systemów elektroenergetycznych.....	123
Ewa Jaska, Agnieszka Werenowska: Wizerunek spółki giełdowej a jej notowania.....	133
Urszula Kobylińska: Innowacje w administracji publicznej w Polsce na poziomie samorządu lokalnego.....	142
Aleksandra Koźlak: Gospodarcze, społeczne i ekologiczne skutki kongestii transportowej.....	153
Justyna Kujawska: Analiza porównawcza dostępności do świadczeń opieki zdrowotnej w polskich województwach.....	165
Renata Lisowska: Współpraca małych i średnich przedsiębiorstw w regionie – stimulatory i bariery.....	175

Piotr Lityński: Degree and features of urban sprawl in selected largest Polish cities	184
Aleksandra Majda: Succession strategy in Polish family businesses – a comparative analysis.....	194
Arkadiusz Malkowski: Koncepcje rozwoju społeczno-gospodarczego obszarów przygranicznych	210
Aleksandra Nacewska-Twardowska: Wpływ sankcji rosyjskich na wymianę towarową Polski.....	220
Małgorzata Niklewicz-Pijaczyńska, Małgorzata Wachowska: Stopień komercjalizacji polskich wynalazków. Patenty akademickie a patenty biznesu	231
Karolina Olejniczak: Funkcjonowanie i obszary wsparcia Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy	240
Iwona Oleniuch: Rola facylitatorów sieci w rozwoju klastrów	251
Dorota Pasińska: Polski rynek wołowiny po wstąpieniu do Unii Europejskiej	261
Katarzyna Peter-Bombik, Agnieszka Szczudlińska-Kanoś: Family policy as a postulate in the Polish presidential election in 2015	273
Elżbieta Pohulak-Żołędowska: Innowacyjność przedsiębiorstw w gospodarce rynkowej.....	284
Halina Powęska: Inwestycje w handlu w regionach przygranicznych Polski	297
Marcin Ratajczak: Wdrażanie kluczowych składowych koncepcji CSR w małych i średnich przedsiębiorstwach agrobiznesu z Małopolski.....	307
Ewa Rollnik-Sadowska: Bariery popytu na pracę w wymiarze regionalnym na przykładzie podlaskich producentów bielizny	318
Jarosław Ropega: Przetrawianie małych firm w Polsce a systemy ostrzegania przed niepowodzeniem	327
Ewa Rosiak: Zmiany na rynku rzepaku po integracji Polski z Unią Europejską	338
Dariusz Eligiusz Staszczak: Zmiany pozycji głównych uczestników handlu międzynarodowego.....	348
Piotr Szajner: Relacje cenowe na polskim rynku mleka po akcesji do Unii Europejskiej	359
Maciej Szczepkowski: Strefy wolnego handlu w Rumunii na tle rozwiązań światowych	368
Karolina Szymaniec-Mlicka: Wykorzystanie podejścia zasobowego do poprawy funkcjonowania organizacji publicznych	378
Agnieszka Zalewska-Bochenko: Białostocka Karta Miejska jako przykład innowacyjnego narzędzia zarządzania komunikacją miejską na terenie Białostockiego Obszaru Metropolitalnego	387
Anna Zielińska-Chmielewska, Tomasz Strózik: Ocena klasyfikacji pozycyjnej przedsiębiorstw przetwórstwa mięsnego według stanu ich kondycji finansowej w ujęciu dynamicznym.....	397
Arkadiusz Żabiński: Realizacja funkcji stymulacyjnej w uldze na zakup nowych technologii.....	409

Summaries

Piotr Adamczewski: Computer-aid in network organizations	11
Franciszek Adamczuk: The Upper Sorbian Six-City League – regional network product on the Polish-German borderland	20
Grażyna Adamczyk-Łojewska, Adam Bujarkiewicz: Multifactorial assessment method of transformation in the spatial structure of Polish economy	30
Wioletta Bieńkowska-Gołasa: Sposoby pozyskiwania inwestorów przez władze samorządowe na przykładzie województwa mazowieckiego	40
Małgorzata Bogusz, Marcin Tomaszewski: The use of the European Union aid funds for the development of entrepreneurship in the frame of Rural Development Program in 2007–2013	50
Magdalena Czulowska, Marcin Żekalo: Regional diversity of production and economic effects in specialised dairy farms	60
Ireneusz Dąbrowski, Zbigniew Staniek: Prawa własności w procesie prywatyzacji polskiego sektora energetycznego	70
Monika Fabińska: Clusters in the new programming perspective 2014–2020	84
Aleksander Grzelak: The processes of reproduction of assets vs. the level of operating and investing subsidies in agricultural holdings conducting agricultural accountancy (FADN).....	95
Ewa Gwardzińska: Changes in the structure of customs brokerage services market in Poland	104
Tomasz Holecki, Karolina Sobczyk, Magdalena Syrkiewicz-Świtała, Michał Wróblewski, Katarzyna Lar: Health service as an instrument of competitive advantage building	114
Katarzyna Anna Jabłońska: Energy clusters as a tool of support of development of modern electroenergy systems	123
Ewa Jaska, Agnieszka Werenowska: The image of a listed company and its quotes	133
Urszula Kobylińska: Innovation in the public sector at the local government in Poland	142
Aleksandra Koźlak: Economic, social and environmental effects of transport congestion	153
Justyna Kujawska: Comparative analysis of accessibility to the healthcare services in Polish voivodeships	165
Renata Lisowska: Cooperation of small and medium-sized enterprises in the region – stimulants and barriers.....	175
Piotr Lityński: Stopień i cechy zjawiska <i>urban sprawl</i> w wybranych największych polskich miastach.....	184
Aleksandra Majda: Strategia sukcesyjna w polskich firmach rodzinnych – analiza porównawcza.....	194

Arkadiusz Malkowski: Socio-economic development concepts for border regions.....	210
Aleksandra Nacewska-Twardowska: The influence of Russian sanctions on Polish trade	220
Małgorzata Niklewicz-Pijaczyńska, Małgorzata Wachowska: The degree of commercialisation of Polish inventions. Academic patents vs. business patents	231
Karolina Olejniczak: Functioning and support areas of the Swiss-Polish Co-operation Programme.....	240
Iwona Oleniuch: The role of network facilitators in the development of clusters.....	251
Dorota Pasińska: Polish beef market after the accession to the European Union	261
Katarzyna Peter-Bombik, Agnieszka Szczudlińska-Kanoś: Polityka rodzinna jako postulat w wyborach prezydenckich w 2015 roku.....	273
Elżbieta Pohulak-Żołędowska: Innovation in enterprises in the conditions of market economy	284
Halina Powęska: Investment in trade in border regions in Poland	297
Marcin Ratajczak: Implementation of key components of CSR concept in small and medium-sized enterprises of agribusiness from Lesser Poland	307
Ewa Rollnik-Sadowska: Barriers of labour demand in the regional dimension exemplified by the Podlasie lingerie manufacturers	318
Jarosław Ropega: Survival of small companies in Poland vs. failure warning systems.....	327
Ewa Rosiak: Changes on the Polish rapeseed market after the integration with the European Union	338
Dariusz Eligiusz Staszczak: Changes of major participants' positions in the international trade	348
Piotr Szajner: Price relationships on the Polish milk market after the accession to the European Union	359
Maciej Szczepkowski: Free trade zones in Romania in comparison to world solutions	368
Karolina Szymaniec-Mlicka: The use of resource-based view to improve the functioning of public organisations	378
Agnieszka Zalewska-Bochenko: The Białystok Urban Card as an example of an innovative tool of management of public transport within the territory of the Białystok Metropolitan Area	387
Anna Zielińska-Chmielewska, Tomasz Strózik: Assessment of the positional classification of chosen meat processing enterprises according to the state of their financial condition – a dynamic approach	397
Arkadiusz Żabiński: The function of stimulation in tax relief on the purchase of new technologies	409

Maciej Szczepkowski

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu
e-mail: maciej.szczepkowski@ue.poznan.pl

STREFY WOLNEGO HANDLU W RUMUNII NA TLE ROZWIĄZAŃ ŚWIATOWYCH

FREE TRADE ZONES IN ROMANIA IN COMPARISON TO WORLD SOLUTIONS

DOI: 10.15611/pn.2015.402.35

Streszczenie: Tworzenie uprzywilejowanych stref ma długą historię sięgającą czasów starożytnych. Pierwsza specjalna strefa ekonomiczna w aktualnym rozumieniu powstała w mieście Shannon w Irlandii w 1958 r. Obecnie szacuje się, że na całym świecie istnieje przeszło 3000 specjalnych stref ekonomicznych różnego rodzaju w ponad 130 państwach. Tego typu instrumenty stały się także dość popularne w krajach postsocjalistycznych w latach 90. XX w. Jednym z największych krajów byłego bloku wschodniego, w którym utworzono strefy wolnego handlu, jest Rumunia. Celem artykułu będzie przedstawienie zasad funkcjonowania stref wolnego handlu w Rumunii ze zwróceniem szczególnej uwagi na zachęty inwestycyjne w strefach na podstawie Ustawy o Strefach Wolnego Handlu.

Słowa kluczowe: specjalne strefy ekonomiczne, strefy wolnego handlu w Rumunii.

Summary: Creating favored zones has a long history dating back to ancient times. The first special economic zone in the current meaning was established in Shannon in Ireland in 1958. Nowadays it is estimated that there are over 3000 special economic zones in more than 130 countries worldwide. These types of instruments also became quite popular in the post-socialist countries in the early 90s. One of the largest post-communist countries which created free trade zones was Romania. The aim of the article is to analyze how free trade zones work in Romania under the current Romanian law.

Keywords: special economic zones, free trade zones in Romania.

1. Wstęp

Na całym świecie władze poszczególnych krajów starają się stworzyć warunki umożliwiające wzrost konkurencyjności gospodarki. Jednym z instrumentów, za pomocą którego władza publiczna może stymulować pozytywne procesy gospodarcze, jest instrument specjalnych stref ekonomicznych [Kisiel, Lizińska (red.) 2012].

Strefy takie mają różną konstrukcję i tworzy się je w wielu krajach w sytuacji, kiedy mało skuteczne są inne sposoby przyciągania inwestycji. Tego typu instrumenty stały się także dość popularne w krajach postsocjalistycznych w latach 90. XX w. Jednym z największych krajów byłego bloku wschodniego, w którym utworzono strefy wolnego handlu, jest Rumunia. W literaturze polskiej nie istnieją opracowania dotyczące funkcjonowania SSE w Rumunii.

Celem artykułu będzie przedstawienie zasad funkcjonowania stref wolnego handlu w Rumunii na podstawie Ustawy o Strefach Wolnego Handlu z 1992 r. [Lege nr. 84 din 21 iulie 1992], wraz z późniejszymi zmianami, ze zwróceniem szczególnej uwagi na zachęty inwestycyjne w strefach. W niniejszym opracowaniu na wstępie przedstawiono zróżnicowanie instrumentu specjalnych stref ekonomicznych na świecie, krótką historię SSE oraz przedstawiono fiskalne i pozafiskalne zachęty inwestycyjne stosowane w strefach. W głównej części opracowania skoncentrowano się na analizie funkcjonowania stref wolnego handlu w Rumunii. Analizę przeprowadzono w oparciu o rumuńskie ustawodawstwo.

2. Rodzaje specjalnych stref ekonomicznych na świecie

Pojęcie specjalnej strefy ekonomicznej nie jest jednoznaczne. Strefę ekonomiczną można definiować jako gospodarczą enklawę o odmiennych warunkach gospodarczych, w której funkcjonują przedsiębiorstwa (głównie z kapitałem zagranicznym) korzystające z przywilejów podatkowych oraz finansowych oferowanych przez państwo, na którego terytorium znajduje się strefa [Pastusiak 2011].

W zależności od rodzaju zachęt inwestycyjnych i podatkowych w strefach uprzywilejowanych ustawodawstwa różnych państw różnie określają ich nazwę, funkcję i terytorium, co prowadzi do dużego zróżnicowania terminologicznego. Przykładowo publikacja Banku Światowego z 2008 r. wyróżnia 6 głównych typów stref [The World Bank 2008]:

- strefy wolnego handlu (*free trade zones*) – oferujące składowanie, dystrybucję, przeładunek i reeksport towarów;
- strefy przetwórczo-eksportowe (*export processing zones*) – strefy wolne od opłat celnych za składowanie towarów, możliwa jest działalność wytwórcza i przetwórcza, jednak strefy te służą przede wszystkim jako przejściowa lokalizacja towarów pochodzących z importu;
- hybrydowe strefy eksportowe (*hybrid export processing zones*) – część produkcji nie musi zostać wyeksportowana i może trafić na rynek krajowy;
- wolne porty (*freepports*) – obejmujące zazwyczaj większe obszary niż sam port, często są to nadmorskie miejscowości, w których odbywa się bezcłowa wymiana handlowa; działalność w strefie obejmuje wszystkie rodzaje aktywności gospodarczej, w tym turystykę i sprzedaż detaliczną;
- strefy przedsiębiorczości (*enterprise zones*) – zaprojektowane celem rewitalizacji obszarów miejskich lub wiejskich przez zastosowanie zachęt podatkowych i dotacji gotówkowych, tworzone głównie w krajach rozwiniętych;

- strefy wyspecjalizowane (*specialized zones*) – np. parki naukowe, logistyczne i technologiczne, strefy petrochemiczne, strefy w obrębie portów lotniczych.

Tworzenie uprzywilejowanych stref ma długą historię sięgającą czasów starożytnych. Prawdopodobnie pierwszą strefą uprzywilejowaną ekonomicznie była grecka wyspa Delos na morzu Egejskim. Nie można jednak wykluczyć, że tego typu rozwiązania istniały już wcześniej w Persji i starożytnym Egipcie. Włoski port Reggio założony w 1547 r. uznany jest oficjalnie za pierwszy wolny port. Zwolniony został z opłat celnych, które obowiązywały poza jego murami. Od XVIII w. znacznie wzrastała ilość wolnych portów, w których odbywała się bezcłowa wymiana handlowa. Były to m.in.: Gibraltar (1704), Singapur (1819), Hongkong (1848). Stopniowo do tego grona dołączały kolejne europejskie miejscowości, m.in. Hamburg (1888), Kopenhaga (1891) [Kisiel, Lizińska (red.) 2012; Mika, Piekarczyk 2012].

Decyzję o utworzeniu pierwszej specjalnej strefy ekonomicznej w obecnym rozumieniu podjęto w mieście Shannon w Irlandii w 1947 r. Działalność produkcyjno-przetwórczą prowadzi się tam od 1958 r. W latach 60. zdecydowana większość specjalnych stref ekonomicznych powstała w krajach rozwiniętych Europy Zachodniej. Liczba SSE na świecie cały czas wzrasta. Obecnie najwięcej SSE istnieje w Azji i Ameryce Łacińskiej, ale stają się one coraz popularniejsze także w innych rejonach świata. W 1975 r. istniało 79 obszarów o charakterze SSE rozlokowanych w 25 krajach. W 2008 r. było ich już 3000 w 135 krajach (tab. 1).

Tabela 1. Liczba specjalnych stref ekonomicznych na świecie w latach 1975–2008

	1975	1986	1997	2008
Liczba krajów, na których terenie znajdują się SSE	25	47	93	135
Liczba SSE ogółem	79	176	845	3000

Źródło: [Ernst & Young 2011, s. 20].

Stosunkowo późno nastąpił rozwój specjalnych stref ekonomicznych w krajach Europy Środkowo-Wschodniej. Po 1989 r. specjalne strefy ekonomiczne stały się narzędziem realizacji wielu zadań społeczno-gospodarczych stawianych przez nowo powstałe rządy państw, starających się przekształcić swoją gospodarkę z centralnie planowanej w rynkową. Typy stref funkcjonujących obecnie w Europie środkowo-wschodniej ilustruje tab. 2.

Obecnie w krajach Europy Środkowej i Wschodniej funkcjonują SSE o charakterze stref przetwórczo-eksportowych, hybrydowych stref eksportowych, stref wolnego handlu oraz wolnych portów.

Rządy krajów tworzących różnego rodzaju specjalne strefy ekonomiczne na swoich obszarach dokonały szczegółowych regulacji ich powstawania i funkcjonowania w aktach prawnych, w których zazwyczaj określiły również zachęty mające stanowić silny czynnik skłaniający do lokowania nowych inwestycji w obrębie tych stref. Zachęty te można podzielić na korzyści fiskalne i pozafiskalne (tab. 3).

Tabela 2. Rodzaje stref w państwach Europy środkowo-wschodniej

Strefy przetwórczo-eksportowe	Hybrydowe strefy eksportowe	Strefy wolnego handlu	Wolne porty
Słowenia	Białoruś Albania BiH* Bułgaria Chorwacja Węgry Łotwa Litwa Macedonia Mołdawia Polska Ukraina	Czechy Estonia Łotwa Rumunia Serbia Czarnogóra Słowacja Ukraina	Rosja

* Bośnia i Hercegowina.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Światowego [The World Bank 2008].

Tabela 3. Zachęty fiskalne i pozafiskalne w specjalnych strefach ekonomicznych

Zachęty fiskalne	Zachęty pozafiskalne
Zwolnienia z podatku dochodowego od osób prawnych	Stosowanie uproszczonych procedur administracyjnych
Zwolnienia z podatku od nieruchomości	Dostęp do rozwiniętej infrastruktury
Zwolnienia z opłat celnych	Możliwość transferu kapitału i zysków
Stosowanie przyspieszonej amortyzacji	Wsparcie w sprawach formalnych związanych z inwestycjami
Możliwości preferencyjnego kredytowania	Ochrona wartości intelektualnej
Możliwości otrzymania dotacji	Liberalne traktowanie limitów związanych z ochroną środowiska

Źródło: opracowanie własne na podstawie: [Ernst & Young 2011, s. 28, 29].

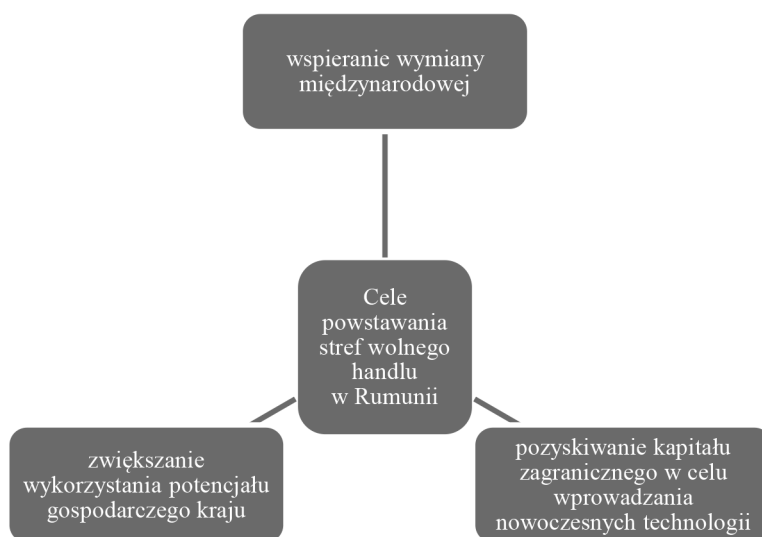
W dalszej części opracowania przedstawione zostaną aspekty dotyczące funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych w Rumunii oraz instrumenty stosowane jako zachęty fiskalne i pozafiskalne wynikające z Ustawy o Strefach Wolnego Handlu w Rumunii.

3. Zasady funkcjonowania stref wolnego handlu w Rumunii

Tereny obecnej Rumunii od czasów starożytnych były położone wzdłuż najważniejszych szlaków handlowych Europy. W czasach średniowiecznych porty nad Dunajem i Morzem Czarnym były istotnymi ośrodkami imperium tureckiego. Samodziel-

ność i znaczący rozwój handlu międzynarodowego nastąpił w portach po 1829 r., kiedy to podpisano traktat adrianopolski uniezależniający porty od władzy tureckiej. W drugiej połowie XIX i na początku XX w. porty Constanta i Galati miały status Puerto Franco. W latach 1945–1989 Rumunia była w znacznym stopniu uzależniona politycznie i gospodarczo od ZSRR, co spowodowało, że dopiero po 1990 r. specjalne strefy ekonomiczne stały się narzędziem realizacji zadań gospodarczych stawianych przez rząd, starający się przekształcić gospodarkę z centralnie planowanej w rynkową. Zasady funkcjonowania stref wolnego handlu na terytorium Rumunii reguluje ustawa nr 84 z dnia 27 lipca 1992 r. wraz z późniejszymi nowelizacjami [Lege nr. 244 din 9 iunie 2004], która została dostosowana do prawa europejskiego w związku ze wstąpieniem Rumunii do Unii Europejskiej w 2007 r. [Dumitru, Grigore 2006].

Aby jak najlepiej poznać sposób funkcjonowania stref wolnego handlu w Rumunii należy sięgnąć do źródeł regulujących działalność tego instrumentu. Ustawa ta nie zawiera definicji strefy wolnego handlu *sensu stricto*. W artykule 1 przedstawione są jednak główne cele powstania stref. Cele te przedstawiono na rys. 1.

Rys. 1. Cele powstania stref wolnego handlu w Rumunii według art. 1 Ustawy o strefach wolnego handlu w Rumunii

Źródło: opracowanie własne na podstawie Ustawy o strefach wolnego handlu w Rumunii [Lege nr. 84 din 21 iulie 1992].

Artykuł 1 reguluje także kwestie związane z lokalizacją stref – zgodnie z jego brzmieniem strefy wolnego handlu mogą być tworzone w portach nad Morzem Czar-

nym i portach rzecznych wzdłuż rzeki Dunaj oraz przy innych kanałach żeglownych i obszarach w sąsiedztwie przejść granicznych.

Rozdział drugi ustawy określa kwestie związane z powoływaniem do życia stref wolnego handlu. Artykuł 6 stanowi, że strefy mogą być powoływane na podstawie decyzji rządu.

Na podstawie decyzji rządowych powołano 6 stref wolnego handlu – te strefy to w kolejności powstania: Sulina, Constanta, Galati, Braila, Giurgiu i Curtici Arad.

Strefa Sulina została powołana na podstawie decyzji rządowej nr 156 z 1993 r. [Hotarire nr. 156 din 22 aprilie 1993]. Składa się z 7 obwodów i zajmuje powierzchnię 100,88 ha. Zawiera specjalistyczne betonowe platformy służące do transportu morskiego. W latach 2005–2009 na terenie strefy nastąpił znaczny rozwój elektrowni wiatrowych. Obecnie władza okręgu dąży do przekształcenia strefy w park turystyczny.

Strefa Constanta została powołana na podstawie decyzji rządowej nr 410 z 1993 r. [Hotarire nr. 410 din 16 august 1993] i poszerzona o stworzoną w 1997 r. strefę Besarabia. Początkowo strefa zajmowała powierzchnię 134,6 ha, a od 1997 r. Zajmuje powierzchnię 145,3 ha. Strefa zawiera rozbudowaną infrastrukturę transportową sprzyjającą rozwojowi przemysłu.

Strefa Braila została powołana do funkcjonowania na podstawie decyzji rządowej nr 330 z 1994 r. [Hotarire nr. 330 din 22 iunie 1994]. Jest ona usytuowana na powierzchni 114,6 ha w porcie nad Dunajem oraz w porcie Varsatura blisko ujścia Dunaju do Morza Czarnego.

Strefa Galati, podobnie jak strefa Braila, została powołana do istnienia decyzją nr 190 z 1994 r. [Hotarire nr. 190 din 26 aprilie 1994]. Strefa ta znajduje się przy przejściach granicznych z Ukrainą i Mołdawią na powierzchni 137 ha (w tym port nad Dunajem o powierzchni 7 ha). Strefa ta posiada rozbudowaną infrastrukturę transportową.

Strefa Giurgiu została powołana na podstawie decyzji rządowej nr 788 z 1996 r. [Hotarire nr. 788 din 11 septembrie 1996]. Zajmuje ona powierzchnię prawie 263 ha i jest położona przy granicy z Bułgarią w odległości 64 km od stolicy kraju Bukaresztu. Przez strefę przebiega jedyny w okolicy most przez rzekę Dunaj, co w dużym stopniu decyduje o jej strategicznym położeniu. Strefa ta w odróżnieniu od pozostałych stref w Rumunii ma głównie charakter przemysłowy.

Strefa Curtici Arad jest to najpóźniej powołana, bo istniejąca od 1999 r. strefa [Hotarire nr. 449 din 8 iunie 1999]. Znajduje się ona w dwóch lokalizacjach – przy trasie kolejowej Berlin – Stambuł – Saloniki oraz na terenie Międzynarodowego Portu Lotniczego Arad. Cała strefa zajmuje powierzchnię 90 ha. Jej funkcjonowanie opiera się na nowoczesnej infrastrukturze transportowej [Enache 2012].

Kwestie dotyczące koordynacji funkcjonowania stref reguluje art. 8 (rozdz. 3). Mówi on, iż na terenie Rumunii instytucją odpowiedzialną za koordynowanie działalności SSE jest powołana w tym celu Narodowa Agencja Stref Wolnego Handlu działająca pod zwierzchnictwem Ministerstwa Transportu, Rozwoju i Turystyki Rumunii.

Rys. 2. Rozmieszczenie SSE w Rumunii

Źródło: opracowanie własne.

Rozdział 4 ustawy określa dopuszczalne rodzaje działalności w strefie. Działalność ta może być wykonywana tylko za zgodą Narodowej Agencji Stref Wolnego Handlu i wymaga posiadania zezwoleń. W strefach dopuszcza się m.in.: przeładunek, przechowywanie, sortowanie, pakowanie, przetwarzanie, produkcję, sprawdzanie jakości, naprawę i niszczenie towarów. Dopuszczalna w strefie jest także działalność wystawiennicza, giełdowa i aukcyjna.

Istotnymi z punktu widzenia działalności w strefie jest rozdz. 5 i art. 12–19 ustawy. Regulują one udogodnienia przysługujące podmiotom działającym w SSE i są czynnikami, które mają zachęcić inwestorów do działalności w strefach. Ostatnio uległy one jednak istotnej zmianie w związku z przystąpieniem Rumunii do Unii Europejskiej w 2007 r. i konieczności zmiany prawa.

Zgodnie z art. 12 ziemia i infrastruktura w strefach mogą być wydierżawione lub wynajmowane przez osoby fizyczne i prawne – obywateli Rumunii i podmioty zagraniczne. Termin dzierżawy wynosi maksymalnie 50 lat i jest zależny od wartości inwestycji i specyfiki prowadzonej działalności.

Artykuł. 13 głosi, iż zwalnia się z opłat celnych i podatków środka transportu i towary, które są przedmiotem obrotu wewnątrz strefy oraz są wyprowadzane ze strefy.

Zgodnie z art. 14 w odniesieniu do podstawowej działalności w strefach wolnego handlu, podmioty gospodarcze są zwolnione z VAT, akcyzy i podatku dochodowego w całym okresie działalności. W związku z zobowiązaniami akcesyjnymi, jakie przyjęła Rumunia przed przystąpieniem do Unii Europejskiej w 2007 r., artykuł ten musiał zostać uchylony w związku z wymogami unijnymi. Od stycznia 2005 r. przedsiębiorstwa uiszczają podatek dochodowy według ogólnie obowiązującej stawki 16%, natomiast od stycznia 2011 r. nie obowiązują także zwolnienia z VAT i akcyzy.

Artykuł 15 reguluje zasady dotyczące rezygnacji z działalności w strefie lub ograniczania działalności. Podmiot działający w strefie może przenieść za granicę kapitał i zysk pod warunkiem uregulowania wszystkich należności wobec państwa rumuńskiego i innych stron zawartych przez podmiot umów.

Zgodnie z art. 17 i 18 zwalnia się z opodatkowania wprowadzane do strefy materiały produkcji rumuńskiej służące do produkcji innych dóbr oraz wszelkie akcesoria produkcji rumuńskiej służące do rozbudowy i remontów mających miejsce w strefach.

Według art. 19 towary ze strefy wolnego handlu mogą być transportowane do innej strefy bez dodatkowych opłat celnych.

Prawo Unii Europejskiej zabrania udzielania pomocy publicznej przedsiębiorstwom, jednakże dopuszczalne są wyłączenia w niektórych przypadkach. Za zgodną z zasadami wspólnego rynku uznawana jest m.in. pomoc o charakterze prorozwojowym udzielana na realizację przedsięwzięć ogólnoeuropejskich lub pomoc przeznaczona na wspieranie niektórych sektorów lub regionów gospodarczych, o ile nie zmienia warunków wymiany handlowej w zakresie sprzecznym ze wspólnym interesem. Z tego typu rozwiązań mogą korzystać także przedsiębiorcy działający w rumuńskich strefach. Przedsiębiorstwa mogą otrzymać pomoc publiczną w wysokości 50% kosztów kwalifikowanych inwestycji dokonanych przez dużych operatorów i do 65% w przypadku małych i średnich przedsiębiorstw. Ministerstwo Transportu, Rozwoju i Turystyki Rumunii jest wówczas odpowiedzialne za monitorowanie poprawności przyznawania pomocy publicznej. Jest to pewnego rodzaju rekompensata za cofnięcie niektórych ulg i zwolnień w latach 2005 i 2011.

Rozdział 6 odnosi się do operacji finansowych w strefach wolnego handlu. Zgodnie z rumuńskim prawem operacje finansowe związane z prowadzoną działalnością w strefach mogą być dokonywane w walutach wymiernych zaakceptowanych przez Narodowy Bank Rumunii.

Rozdział 7 ustawy reguluje kwestie związane z karami za łamanie postanowień ustawy od strefach wolnego handlu.

Rozdział 8 to postanowienia końcowe ustawy.

4. Zakończenie

Strefy wolnego handlu są najstarszą formą specjalnych stref ekonomicznych. Funkcjonują one w Rumunii od początku lat 90. XX w. Ich działalność jest uregulowana prawnie Ustawą o strefach wolnego handlu i jest zgodna z dyrektywami Unii Europejskiej. Powierzchnia stref w Rumuni obejmuje zazwyczaj obszar od kilku do kilkuset hektarów. W celu kontroli transakcji w ramach każdej strefy istnieją instytucje, które bezpośrednio nadzorują ich działalność. W Rumunii jest to Narodowa Agencja Stref Wolnego Handlu.

Jednym z głównych celów powstania stref wolnego handlu jest rozwój gospodarki poprzez zapewnienie dodatkowych możliwości biznesowych, zatrudnienia, dywersyfikacji produkcji przy pomocy kapitału krajowego i zagranicznego. Przedsiębiorcy działający w ramach strefy prowadzą tam najczęściej działalność handlową i przetwórczą. Zajmują się także działalnością wystawienniczą, giełdową i aukcyjną.

W celu zwiększenia efektywności funkcjonowania tego typu stref są one zlokalizowane tylko w miejscach charakteryzujących się znacznym ruchem tranzytowym – dużych portach morskich i rzecznych, punktach łączenia się szlaków komunikacyjnych. Wybór tych lokalizacji gwarantuje możliwość magazynowania i przetwarzania towarów, rozwiniętą infrastrukturę oraz łatwy dostęp do innych środków transportu. W strefach wolnego handlu funkcjonujących w Rumunii dodatkową zachętą dla inwestorów oprócz dogodnej lokalizacji są także ulgi podatkowe, dotacje i ułatwienia w kwestii użytkowania nieruchomości.

Literatura

- Dumitru M., Grigore B., 2006, *Investment Guide to Romania*, The Chamber of Commerce and Industry of Romania, Bucharest.
- Enache E., 2012, *Zonele Libere din Romania – succes sau esec?*, Strategii Manageriale, nr 2 (16).
- Ernst & Young, 2011, *Specjalne Strefy Ekonomiczne po 2020 roku. Analiza dotychczasowej działalności oraz perspektywy funkcjonowania*, www.paiz.gov.pl/files/?id_plik.
- Kisiel R., Lizińska W. (red.), 2012, *Efektywność pomocy publicznej w specjalnych strefach ekonomicznych w Polsce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn.
- Mika J., Piekarz R., 2012, *Podatkowe aspekty działalności w specjalnych strefach ekonomicznych 2012*, Oficyna Wydawnicza „Unimex”, Wrocław.
- Pastusiak R., 2011, *Specjalne strefy ekonomiczne jako stimulator rozwoju gospodarczego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- The World Bank, 2008, *Special Economic Zones. Performance, Lessons Learned, and Implications for Zone Development*, FIAS, Washington, DC.

Akty prawne

- Hotarire nr. 156 din 22 aprilie 1993 privind instituirea Zonei libere Sulina și înființarea Administrației Zonei Libere Sulina, Monitorul Oficial nr. 108 DIN 27mai 1993.

Hotarire nr. 190 din 26 aprilie 1994 privind înființarea Zonei libere Galați și a Regiei Autonome „Administrația Zonei Libere Galați”, Monitorul Oficial nr. 120 din 13 mai 1994.

Hotarire nr. 330 din 22 iunie 1994 privind înființarea Zonei Libere Brăila și a Regiei Autonome „Administrația Zonei Libere Brăila”, Monitorul Oficial nr. 178 din 13 iulie 1994.

Hotarire nr. 410 din 16 august 1993 privind înființarea Zonei libere Constanța Sud și a Regiei Autonome „Administrația Zonei Libere Constanța Sud”, Monitorul Oficial nr. 216 din 2 septembrie 1993.

Hotirare nr. 449 din 8 iunie 1999 privind înființarea Zonei Libere Curtici-Arad și a Regiei Autonome „Administrația Zonei Libere Curtici-Arad”, Monitorul Oficial nr. 264 din 9 iunie 1999.

Hotarire nr. 788 din 11 septembrie 1996 privind înființarea Zonei Libere Giurgiu și a Regiei Autonome „Administrația Zonei Libere Giurgiu”, Monitorul Oficial nr. 248 din 14 octombrie 1996.

Lege nr. 84 din 21 iulie 1992 privind regimul zonelor libere, Monitorul Oficial nr. 182 DIN 30 iulie 7 1992.

Lege nr. 244 din 9 iunie 2004 pentru modificarea și completarea Legii nr. 84/1992 privind regimul zonelor libere, Monitorul Oficial nr. 543 din 17 iunie 2004.